

**TIBBIY TA'LIM TIZIMIDA TALABALAR O'RTASIDA GRAMMATIK VA
DISKURSIV KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING ROLI****Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna***Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti, doktoranti*

Annotatsiya: *Chet tilini o'qitishda nutqning rolini belgilash uchun birinchi navbatda "Diskurs" tushunchasini aniqlash kerak. "Diskurs" tushunchasi xorijiy va mahalliy gumanitar fanlarda juda faol ko'rib chiqilgan va ishlab chiqilgan, shuning uchun u har xil tarkib bilan to'ldirilgan va har xil talqin qilingan. Ushbu maqolada "Diskurs" tushunchasi hamda uning turli pedagoglar tomonidan berilgan fikrlar fikrlari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *diskurs, diskursiv tahlil, nutq, dialog, lingvistika, bog'langan nutq.*

**РОЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ И ДИСКУРСИВНЫХ
НАВЫКОВ У СТУДЕНТОВ В СИСТЕМЕ МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ****Дададжанова Феруза Мухаммадюсуповна***Докторант Ферганского медицинского института общественного
здравоохранения*

Аннотация: *Чтобы определить роль речи в обучении иностранному языку, прежде всего, необходимо определить понятие «Дискурс». Понятие «дискурс» очень активно рассматривается и развивается в зарубежной и отечественной гуманитарной науке, поэтому оно наполняется разным содержанием и по-разному трактуется. В данной статье говорится о понятии «Дискурс» и мнениях о нем различных педагогов.*

Ключевые слова: *дискурс, дискурсивный анализ, речь, диалог, лингвистика, связная речь.*

**THE ROLE OF FORMING GRAMMAR AND DISCOURSE SKILLS IN STUDENTS
IN THE MEDICAL SYSTEM****Dadadzhanova Feruza Muhammadyusupovna***Doctoral student of Fergana Public Health Medical Institute*

Abstract: *To determine the role of speech in foreign language teaching, first of all, it is necessary to define the concept of "Discourse". The concept of "discourse" has been very actively considered and developed in foreign and domestic humanities, so it is filled with different content and interpreted differently. This article talks about the concept of "Discourse" and its opinions given by various pedagogues.*

Key words: *discourse, discursive analysis, speech, dialogue, linguistics, connected speech.*

"Diskurs" tushunchasi ko'p o'ldir. U xususiyatlari tufayli nafaqat tilshunoslikda, balki adabiyotshunoslik, psixologiya, tarix, falsafa, sotsiologiya, madaniyatshunoslik, etnografiya, pedagogik ritorika va boshqa fanlarda ham qo'llanilganligi sababli, "diskurs" ning umume'tirof etilgan ta'rifi mavjud emas, tushuncha fanlararo. Biroq, Yu. S. Stepanov ""nutq" noaniq atamasi bir qator mualliflar tomonidan deyarli omonim, ya'ni hatto sinonim bo'lmagan ma'nolarda ishlatilishini" ta'kidlaydi. [1]. Olim ulardan eng muhimiga ishora qiladi: 1) izchil matn; 2) matnning og'zakiso'zlashuv shakli; 3) dialog; 4) ma'no bilan bog'liq bayonotlar guruhi; 5) berilgan yozma yoki og'zaki nutq ishi. Muallif o'z asarida "Anglosakson tilshunoslari "diskurs" nafaqat "berilgan matn", balki bu "berilgan", birinchi navbatda grammatika ortida ma'lum bir tizim" ekanligini ancha keyinroq tushunishganini ta'kidlaydi. Bizning tadqiqotimizda biz nutqni tilshunoslik nuqtayi nazaridan ko'rib chiqamiz, shuni ham ta'kidlash kerakki, zamonaviy tilshunoslikda "diskurs" tushunchasini belgilashda ilmiy an'analar, turli xil milliy diskursiv tahlil maktablarining yondashuvlari muhim ahamiyatga ega, shundan kelib chiqadiki, turli diskursiv tahlil maktablarida nutq tushunchasi bir-biridan farq qiladi. Masalan, Angliya-Amerika lingvistik an'alariga ko'ra [2], "nutq bog'langan nutq sifatida tushuniladi va dialog bilan aniqlanadi", matnni dialogik tushunish F.Shleyermakser tomonidan qayd etilgan (1836), chunki u germenevtika tarjimonning fikrlarida aks etgan matn mazmunini boshqa odamlarga yetkazish uchun bironing nutqini tushunish san'ati bo'lishi kerak deb hisoblagan va tarjimon va muallif, tarjimon va iste'molchi o'rtasidagi dialogik munosabatlar, germenevtikaning qiziqishlari doirasidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan. Biroq, biz muloqot nazariyasi va "bironing ovozi" ni rivojlantirish uchun M. M. Baxtinga minnatdormiz [3]. Matn, Baxtinning so'zlariga ko'ra, "insonni gumanitar fanlar obyekti sifatida ajratib turadigan va odamlarni o'zaro tushunish, ularning ma'naviy aloqasi uchun asos bo'lgan xususiyat" [4]. Matnni tushunish jarayoni muallif va o'quvchi o'rtasidagi dialogni va ularning har biri o'rtasidagi butun oldingi va zamonaviy madaniyat bilan dialogni o'z ichiga oladi va agar bu ishga tarjimon kiritilgan bo'lsa, u holda uning boshqalar bilan suhbat ham mavjud. Diskursiv tahlil birinchi navbatda og'zaki muloqotga qaratilgan.

Fransuz diskursiv tahlil maktabi maxsus nazariy tarkibga ega bo'ldi. Nutqni mustaqil yo'nalish sifatida tahlil qilish XX asrning 60-yillarida Fransiyada paydo bo'lgan va dastlab tarixiy, falsafiy, marksistik, psixoanalitik va, eng muhimi, nutq haqidagi lingvistik g'oyalarni birlashtirgan integral ta'limot sifatida rivojlangan [5].

Shuni ta'kidlash kerakki, Mishel Fukoning asarlarida inson idrokining turli sohalari bilan bog'liq bo'lgan turli xil nutq tushunchasi rivojlanmoqda. Bu ijtimoiy-tarixiy ma'lumotlar, voqealarni nutq bilan bog'laydigan fon yoki "nutq dunyosi". M. Fukoning so'zlariga ko'ra, diskursiv tahlil aslida nima aytilgan degan savolga emas, balki u nimani

anglatadi degan savolga javob izlaydi. Shu bilan birga, M. Fukoning soʻzlariga koʻra, bu "ogʻzaki boʻlmagan soʻz, lingvistik jihatdan belgilangan belgilar ketma-ketligi emas, balki inson bilimlari segmentidir".

Diskursiv tahlilning qiziqishi va maqsadi har bir diskursiv hodisaning (bayonot, nazariya, matn, yangi gʻoya) tarixiy oʻrnini aniqlashdir. V. Ye. Chernyavskaya fikriga koʻra "diskurs" , "baʼzi bayonotlar yoki harakatlarning paydo boʻlishi uchun barcha imkoniyatlarni qamrab oladi va shuning uchun bayonotlarni boshqarish va yoʻnaltirish qobiliyatiga ega" [7. 108 b]. V. Ye. Chernyavskaya fikriga koʻra, diskursiv shakllanishning nazariy tavsifi faqat retrospektiv tarzda mumkin. Keyinchalik, diskursiv shakllanish tushunchasini tushuntirish kerak. "Diskursiv shakllanish-bu tushunchalar, nazariyalar, bayonotlar, ushbu bilimlarning paydo boʻlishiga ozmi-koʻpmi tegishli boʻlgan barcha narsalar oʻrtasidagi kognitiv munosabatlar tarmogʻidir" [6]. Shuni taʼkidlash kerakki, M. Fuko oʻzi tomonidan tushunchalar tizimi orqali kiritilgan diskursiv shakllanishning birligini belgilaydi va nutqni "tushunchalarning kelib chiqish joyi" deb taʼriflaydi, maʼlum bir bilimlarning paydo boʻlishi va shakllanishini tahlil qilish M. Fuko tomonidan tarixiy tahlil sifatida, arxeologiya, uning asl konsepsiyasining gʻoyasi, metodologiyasi, maqsadlariga muvofiq bilim sifatida amalga oshirilgan.

Nutqni tahlil qilish sohasidagi M. Fukoning asarlari bilan birga L. Altusser, J. Lakan, M. Pesce va fransuz tilida soʻzlashuvchi shveysariyalik tilshunos P. Serioning asarlari paydo boʻldi. M. Fukodan farqli oʻlaroq, bu olimlar diskursiv yondashuv yordamida matnlar va bayonotlarni "mafkuraviy va aqliy amaliyot" mahsuloti sifatida taʼriflashadi.

M. Fukoning gʻoyalari Utza Maas, Yurgen Link va Yurgen Xabermas kabi yirik nemis olimlarining nomlari bilan bogʻliq boʻlgan ushbu yoʻnalishdagi keyingi oʻzgarishlar uchun ragʻbat va zaruriy shart edi. Har qanday matn, ularning fikriga koʻra, "boshqa koʻplab mumkin boʻlgan matnlarni allaqachon belgilaydigan jamoat amaliyotining bir qismi va ifodasidir. Shu bilan birga, matnni tahlil qilish ijtimoiy va tarixan aniqlangan ijtimoiy amaliyotga nisbatan tegishli lingvistik shakllanish vazifasini bajaradigan nutqning mafkuraviy yoʻnaltirilgan tahliliga aylanadi" [9. 109 b].

Shunday qilib, biz mahalliy va xorijiy tadqiqotchilarning ishlari asosida diskurs kabi hodisani koʻrib chiqdik. Diskurs tilshunoslik fanlarida oʻz yoʻnalishini belgilab berdi va chet tillarini oʻqitish nazariyasini oʻrganish obyektiga aylandi. Shubhasiz, M. L. Makarov va S. K. Gural asarlarida oʻrganilgan uning asosiy tarkibiy qismlarini koʻrib chiqish muhim ahamiyatga ega

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Stepanov Yu. S. muqobil dunyo, nutq, fakt va nedensellik prinsipi // XX asr oxiridagi til va fan: maqolalar toʻplami – Moskva: Rossiya Davlat universiteti nashriyoti, 1995 yil. - 36 b. [elektron resurs] / Yu. S. Stepanov.

2. Chernyavskaya V. E. matn tilshunosligi. Diskurs tilshunosligi. Darslik / V. E. Chernyavskaya. - M.: Flint, 2013. – 105 b.
3. Baxtin M. M. og‘zaki ijod estetikasi / Poxodayev V. S.-Moskva: Iskustvo, 1986. - 258 b.
4. Chernyavskaya V. E. matn tilshunosligi. Diskurs tilshunosligi. Darslik / V. E. Chernyavskaya. - M.: Flint, 2013. – 105 b.
5. Baxtin M. M. og‘zaki ijod estetikasi / Poxodayev V. S.-Moskva: Iskustvo, 1986. – 345 b.
6. Chernyavskaya V. E. matn tilshunosligi. Diskurs tilshunosligi. Darslik / V. E. Chernyavskaya. - M.: Flint, 2013. – 201 b